

Marzena Zakrzewska

Rozwój miłości małżeńskiej : analiza socjologiczno-pastoralna

Warszawskie Studia Pastoralne 19, 235-247

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MARZENA ZAKRZEWSKA*

**ROZWÓJ MIŁOŚCI MAŁŻEŃSKIEJ.
ANALIZA SOCJOLOGICZNO-PASTORALNA**

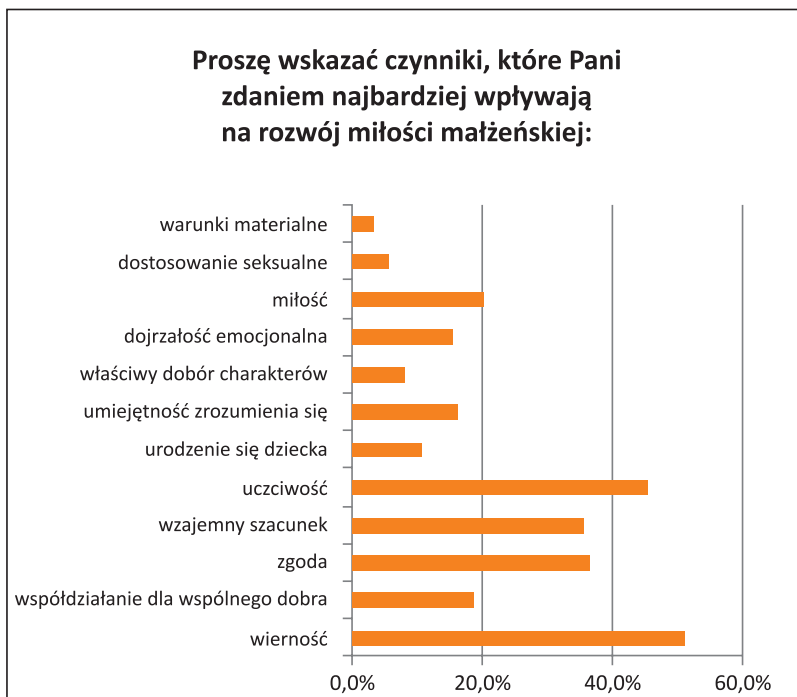
*The development of conjugal love.
Analysis of sociological and pastoral*

Najgłębszym motywem wychowania jest miłość ojcowska i macierzyńska, która znajduje w dziele wychowawczym wypełnienie doskonałej służby życiu: miłość rodzicielska od początku staje się duszą i normą, która inspiruje i nadaje kierunek całej działalności wychowawczej, ubogacając ją tak cennymi owocami miłości, jak: czułość, stałość, dobroć, usłużność, bezinteresowność i duch ofiary.¹ Małżonkowie, stając się rodzicami, powinni posiadać zdolność kochania dzieci, bez zatracenia miłości małżeńskiej. Powstaje zatem zasadne pytanie: co wpływa na rozwój miłości małżeńskiej?²

* Marzena Zakrzewska jest żoną i matką siedmiorga dzieci. Prowadzi interdyscyplinarne badania zogniskowane wokół edukacji pozaszkolnej. Właścicielka zespołu szkół i dyrektor poradni psychologiczno-pedagogicznej. Doktorat obroniła w roku 2013 na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego na Wydz. Teologicznym.

¹ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*, 36.

² W anonimowych badaniach internetowych wzięli udział ojcowie i matki, pochodzący z rodzin prowadzących edukację domową i są zaangażowani

Respondentki zostały poproszone o wskazanie, które z wymienionych czynników ich zdaniem najbardziej wpływa na rozwój miłości małżeńskiej. Spośród listy 12 elementów mogły wybrać trzy.³ Uzyskane odpowiedzi pozwoliły stworzyć następującą hierarchię. Ponad połowa badanych kobiet za naj-

zowani w działalność społeczną z tym związaną. Zob. M. Zakrzewska, **Matka jako podmiot wychowania w edukacji domowej. Studium socjologiczno-pastoralne**, Warszawa 2013 (praca doktorska w archiwum Biblioteki UKSW).

³ Pytanie wielokrotne – możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi (max. 3). Każdy słupek przedstawia procent udzielonych odpowiedzi w przeliczeniu na 124 osoby badane. Brak danych: 0%.

ważniejszy czynnik uznała „wierność” (51%). Niewiele mniej wskazywało na „uczciwość” (45%), zaś trzecie miejsce zajęły „zgoda” (36%) oraz „wzajemny szacunek” (36%). Jedna czwarta kobiet uznała, że jest to także „miłość” (20%), zaś 19% wybrała „współdziałanie dla wspólnego dobra”. „Umiejętność zrozumienia się współmałżonków” zostało uznane za najważniejszy czynnik przez 16% ankietowanych, a „dojrzałość emocjonalna” – przez 15%. Najbardziej wybieranymi czynnikami były: „urodzenie się dziecka” (11%), „właściwy dobór charakterów” (8%), „dostosowanie seksualne” (6%) oraz „warunki materialne” (3%).

Badane kobiety wyróżniły dwie cechy małżeństwa: wierność i uczciwość. Druga para cech to zgoda i wzajemny szacunek. Wokół miłości badane matki umieściły dojrzałość emocjonalną i umiejętność zrozumienia się współmałżonków. Następne w kolejności to urodziny dziecka i właściwy dobór charakterów. Na końcu panie postawiły dostosowanie seksualne i warunki materialne. Z przedstawionej hierarchii wynika, że najbardziej istotne w małżeństwie są właściwości o charakterze moralnym. Te cechy kształtują przede wszystkim samych współmałżonków i mają decydujący wpływ na jakość relacji w związku małżeńskim. Do triady przyrzeczeń ślubnych brakuje miłości. Badane matki przestawiły jednak kolejność i przed miłością dowartościowały cechy psychiczne, które bezpośrednio wpływają na porozumienie małżonków. W tej skali wartości wyraźnie niedoceniona została miłość płodna i wpływ uwarunkowań charakterologicznych. Można zatem wnioskować, że kobiety z pojawieniem się dziecka wiążą obowiązki, które mogą odsunąć od siebie małżonków. Żona bowiem zajmująca się dzieckiem, będzie mieć mniej czasu dla męża, a z kolei jego dystans emocjonalno-uczuciowy w stosunku do dziecka wymagać będzie czasu, aby stał się w pełni

świadomym rodzicem i będzie zdolny do podjęcia swoich ojcowskich obowiązków.

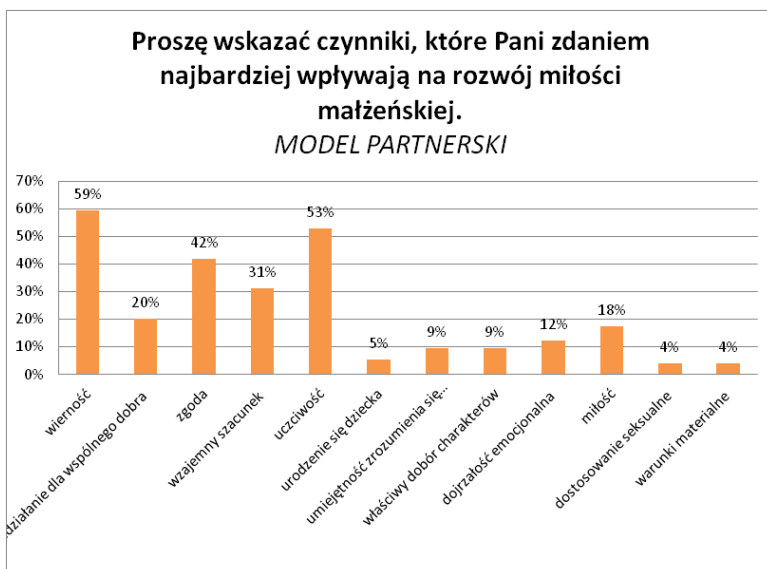
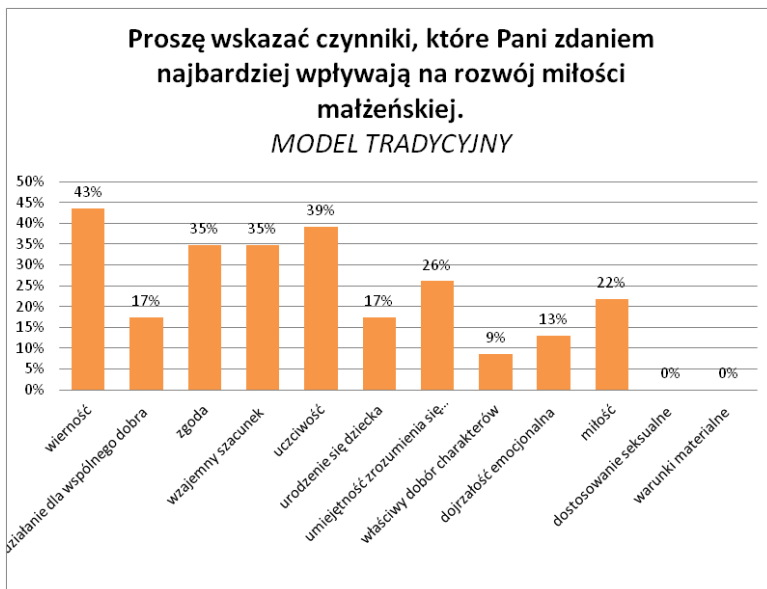
Badane kobiety nie dowartościowały również dostosowania charakterów małżonków, co może wskazywać na brak sprecyzowanego określenia tej sfery psychicznej. Bardzo często w sentencjach orzeczeń w sprawach rozwodowych jako przyczynę podaje się niewłaściwy dobór charakterów. Ma to oczywiście bardziej znaczenie argumentu prawnego niż osobowościowego. Trudno bowiem mówić o różnicach charakterologicznych, które zakłada się jako normalny stan każdego związku. W związku nie o charaktery bowiem chodzi, ale o umiejętności nawiązywania relacji interpersonalnych. W tym działaniu nie ma dobrych i złych charakterów, są natomiast braki osobowościowe, co w Prawie Kanonicznym jest podstawą do orzeczenia nieważności związku sakramentalnego.⁴

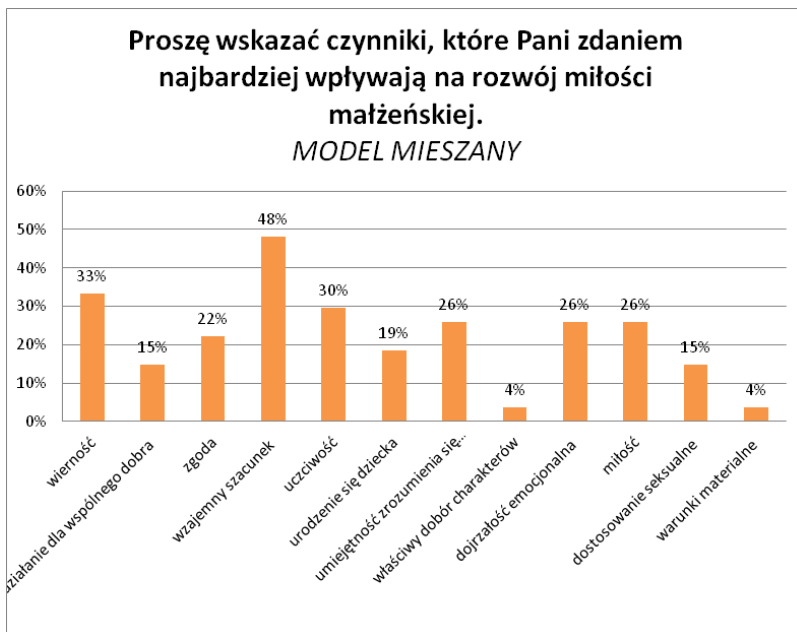
O ile nie dziwi małe znaczenie w oczach badanych kobiet materialnych uwarunkowań materialnych, to może jednak zastanawiać niewielki procent kobiet wskazujących na dostosowanie seksualne małżonków jako czynnika wpływającego na rozwój miłości małżeńskiej. Być może samo sformułowanie jest zbyt ogólne i kobiety nie do końca wiedziały, jaką szczegółową treść przypisać tej propozycji odpowiedzi. To jednak jest mało prawdopodobna przyczyna takiego wyboru respondentek, biorąc pod uwagę zdecydowanie w dokonywaniu po-

⁴ Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej (kan. 1095). Niezdolni do zawarcia małżeństwa są ci, którzy z przyczyn natury psychicznej nie są zdolni podjąć istotnych obowiązków małżeńskich. Niezdolność jest jednym z najczęściej przywoływanych w Sądach tytułem nieważności małżeństwa. W ramach tego tytułu nieważności małżeństwa należy wykazać przyczynę natury psychicznej, która istniała przynajmniej w dniu ślubu, była stosunkowo poważna oraz miała stosunkowo trwałe charakter.

zostałych wyborów. Prawdopodobnie chodzi o to, że małżonkowie w miarę upływu czasu w związku małżeńskim coraz bardziej cenią sobie wartości osobowe partnerów, a także doceniają te cechy, które rzeczywiście stabilizują ich związek. Do głosu dochodzą więc wartości moralne i psychiczne, ale z wyraźnym ukierunkowaniem na duchowy charakter relacji małżeńskich.

W celu weryfikacji czy hierarchia czynników, które respondentki uważają za najbardziej wpływające na rozwój miłości małżeńskiej, zależy od deklarowanego modelu rodzinnego, zastosowano nieparametryczny test chi-kwadrat do oceny istotności różnic podziału względem każdej kategorii odpowiedzi. Zmienna niezależna to deklarowany przez respondentki model rodzinny, który dzieli badane na trzy grupy: żyjące w modelu tradycyjnym, partnerskim i mieszanym. Zmienna zależna natomiast to czynniki, które ankietowane kobiety miały do wyboru, czyli: wierność, działanie dla wspólnego dobra, zgoda, wzajemny szacunek, uczciwość, umiejętność zrozumienia się współmałżonków, właściwy dobór charakterów, dojrzałość emocjonalna, miłość, dostosowanie seksualne oraz warunki materialne. Uzyskane wyniki przedstawiono na poniższych wykresach.

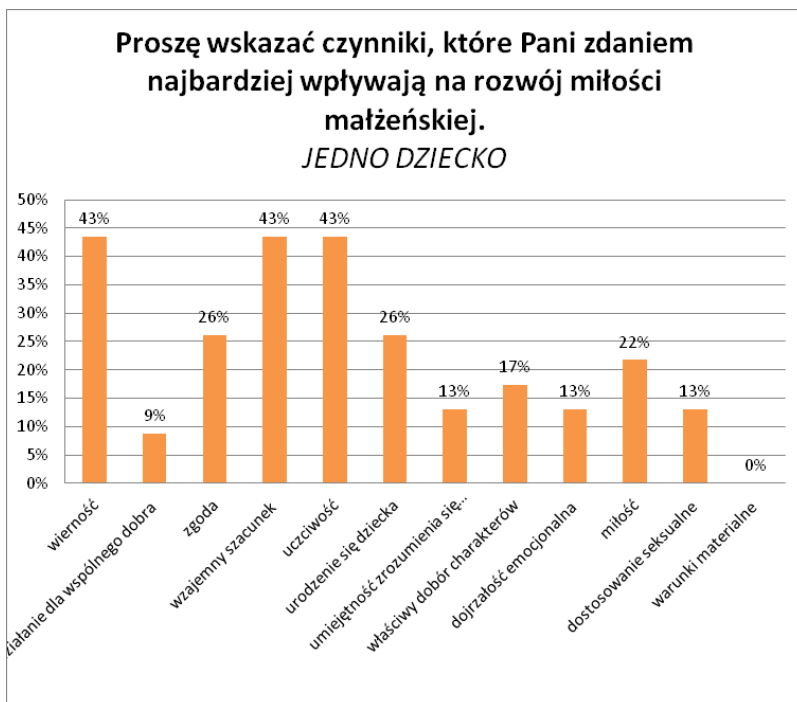

Uzyskane wartości statystyki chi-kwadrat dla analizowanych zmiennych okazały się istotne statystycznie dla trzech z nich: wierności [$\chi^2(2; N = 124) = 6,009, p = 0,05$], umiejętności zrozumienia się współmałżonków [$\chi^2(2; N = 124) = 6,035, p < 0,05$] i dostosowania seksualnego [$\chi^2(2; N = 124) = 5,990, p = 0,05$]. Tym samym należy odrzucić hipotezę zerową zakładającą brak związku między badanymi zmiennymi, a co się z tym wiąże można przyjąć, że hierarchie najważniejszych czynników wpływających na rozwój miłości małżeńskiej będzie inna w zależności od modelu rodziny prezentowanego przez ankietowaną kobietę. Analizując przedstawione wykresy można zauważyć, że w przypadku kobiet z rodzin o modelu tradycyjnym i partnerskim najczęściej wybierane odpowiedzi są zgodne. Respondentki te najczęściej wskazywały na wier-

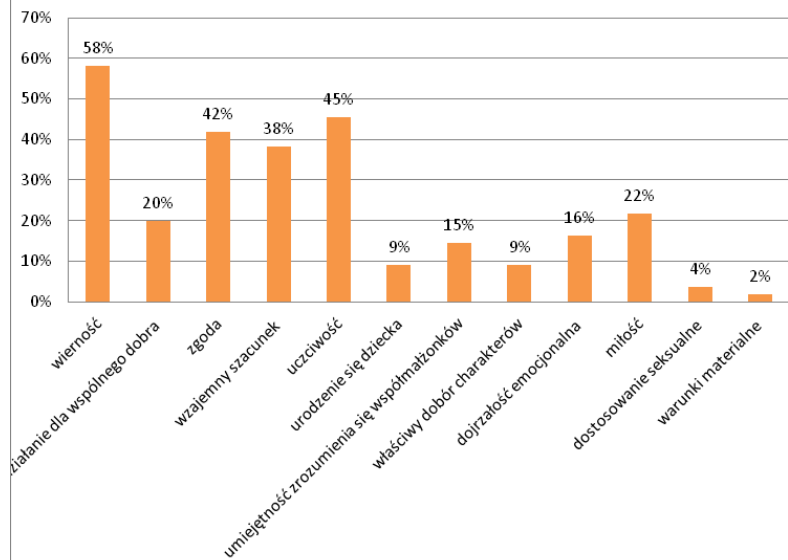
ność (odpowiednio 43% i 59%), uczciwość (odpowiednio 39% i 53%) oraz zgodę (odpowiednio 35% i 42%). Natomiast wśród osób prezentujących mieszany model rodziny najczęściej wybieranymi odpowiedziami były: szacunek (48%), wierność (33%) oraz uczciwość (30%). Umiejętność zrozumienia się znajduje się w mniej więcej w środku hierarchii czynników ankietowanych ze wszystkich modeli rodzinnych, jednak najrzadziej wybierana była w modelu partnerskim (9%). Również wśród pozycji zamykających stworzoną hierarchię występują różnice ze względu na prezentowany model rodziny. Osoby z modelu tradycyjnego najrzadziej wskazywały na „właściwy dobór charakterów” (9%), zaś dostosowanie seksualne i warunki materialne w ogóle nie były brane pod uwagę przez reprezentantki tej grupy. Kobiety z modelu partnerskiego rzadko wybierały odpowiedzi „urodzenia się dziecka” (5%), „dostosowanie seksualne” (4%) oraz warunki materialne (4%). Natomiast wśród ankietowanych z modelu mieszanego najniżej w hierarchii znalazły się „dostosowanie seksualne” (15%), „właściwy dobór charakterów” (4%) oraz warunki materialne (4%).

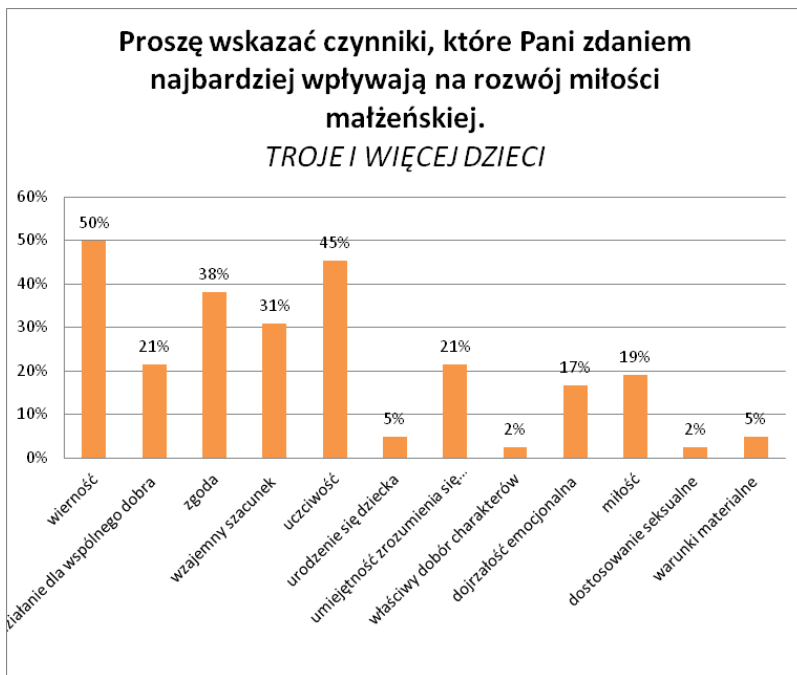
W celu weryfikacji czy hierarchia czynników, które respondentki uważają za najbardziej wpływające na rozwój miłości małżeńskiej, zależy od deklarowanej ilości posiadanych dzieci, zastosowano nieparametryczny test chi-kwadrat do oceny istotności różnic podziału względem każdej kategorii odpowiedzi. Zmienna niezależna to deklarowana przez respondentki ilość posiadanych dzieci, zredukowana do trzech kategorii: jedno, dwoje oraz troje i więcej. Zmienna zależna natomiast to czynniki, które ankietowane kobiety miały do wyboru, czyli: wierność, działanie dla wspólnego dobra, zgoda, wzajemny szacunek, uczciwość, umiejętność zrozumienia się współmałżonków, właściwy dobór charakterów, dojrzałość emocjonal-

na, miłość, dostosowanie seksualne oraz warunki materialne. Uzyskane wyniki przedstawiono na poniższych wykresach.

Proszę wskazać czynniki, które Pani zdaniem
najbardziej wpływają na rozwój miłości
małżeńskiej.
DWOJE DZIECI

Uzyskane wartości statystyki chi-kwadrat dla analizowanych zmiennych okazała się istotne statystycznie tylko dla jednej z nich: wierności [$\chi^2(2; N = 120) = 6,009, p = 0,05$]. Tym samym należy odrzucić hipotezę zerową zakładającą brak związku między badanymi zmiennymi, a co się z tym wiąże można przyjąć, że hierarchie najważniejszych czynników wpływających na rozwój miłości małżeńskiej będzie inna w zależności od ilości posiadanych dzieci. Analizując przedstawione wykresy można zauważyć, że pomiędzy grupą kobiet posiadających dwójkę oraz troje i więcej dzieci hierarchia czynników jest z dużej mierze zgodna. Natomiast grupą wyróżniającą się są kobiety posiadające jedno dziecko. Wśród czynników uznawane przez nie za najbardziej wpływające na

rozwój miłości małżeńskiej znalazły się: *ex aequo* wierność (43%), wzajemny szacunek (43%) i uczciwość (43%). Następne w kolejność są również *ex aequo* zgoda (26%) i urodzenie się dziecka (26%). Odpowiedź ta w pozostałych grupach jest wskazywana przez mniej niż 10% respondentek. Na dodatkową uwagę w grupie kobiet z jednym dzieckiem zasługuje odpowiedź: warunki materialne, na którą nie wskazała ani jednak ankietowana.

Odnawiani nieustannie przez dialog miłości, który pozwala budować autentyczne więzi, małżonkowie mogą żyć w pokoju i radości, wypełniając swoje powinności małżeńskie i rodzicielskie.⁵ Piękno miłości małżeńskiej polega na tym, że jest wymagająca i w ten sposób kształtuje prawdziwe dobro człowieka oraz promieniuje prawdziwym dobrem. Dobro bowiem z natury swej dąży do „upowszechniania się”.⁶ Miłość jest prawdziwa wówczas, gdy tworzy dobro osób i wspólnot i gdy tym dobrem obdarowuje innych. Człowiek, który umie wymagać od siebie samego w imię miłości, może także wymagać miłości od innych. Tak właśnie głosi Chrystus w przykazaniu miłości. Taka miłość powinna być fundamentem życia małżeńskiego i rodzinnego. Ona bowiem powinna być zdolna do tego, aby „wszystko przetrzymać”. Św. Paweł nauczał, że miłość nie będzie zdolna „przetrzymać wszystkiego”, jeśli ulega „zazdrościom”, jeśli szuka łatwego „pokłasku”, jeśli nie umie „opierać się pysze”, jeśli „dopuszcza się bezwstydu” (por. 1 Kor 13, 4-5). Prawdziwa miłość jest więc taka: „wszystko znosi, wszystkiemu wierzy, we wszystkim pokłada nadzieję” (1 Kor 13, 7). Taka właśnie miłość „wszystko przetrzyma”.

⁵ Por. Jan Paweł II, Encyklika *Evangelium vitae*, 92.

⁶ Św. Tomasz, *Summa Theologiae*, I, q. 5, a. 4, ad 2.

Jest obecna w niej potężna moc Boga samego, który „jest Miłością” (1 J 4, 8.16).⁷

SUMMARY

The article contains the results of empirical research. The research focuses on conjugal love. Group examined a marriage living in the models: traditional, partnerships and mixed. Criterion also accounted for quantity children in marriage.

⁷ Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane* 2 II 1994 (z okazji Roku Rodziny), 14.